

ДІЛО

виходить щоденно передполуднем

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ
Львів, Ринок № 10, II пош.
Конто пошт. шмал. 143322.
Адреса для телеграм:
«Діло», Львів.
Гол. Редактор приймач від
11—12 год. передполуднем
Реклама не звертається

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 4-50 зод.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 зл., Німеччині 750 зл.,
Швейцарії 5 шв. фр., Чехо-
словаччині 30 ч. к., Румунії 150
лєй, Болгарії 750 зл., Австрії
750 зл. — Зима адреси 1 зод.

В СПРАВІ ОГолошень
ЗВЕРТАТИСЯ до АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Військовий переворот у Варшаві.

перманентна криза. — Події в Сулейку. — Перші відділи на боці Пілсудського. — Марш на Варшаву. — Комунікат уряду. — Відозва през. Войцеховського. — Обсада Праги. — Зустріч двох противників. — Кризова гра. — Винятковий стан. — Успіхи військ Пілсудського. — Домагання дим сі. — Опір президента. — Вулиця за Пілсудським. — Народа у Ратая. — Уряд губиться. — Остання вістка Пат-а.

Варшава, 13. травня 1926.

Те, що було до передбачення, сталося. Перманентна криза не тільки триває, але все більше і глибше зростає. Боротьба між двома таборами: правим і лівим, реакційним і демократичним від перепонених ненавистю слів перейшла до кривавих діл. На вулицях Варшави ллється кров між поодинокими відділами військ польської держави, між відділами, що ще стоять на боці правління і відділами марш. Пілсудського.

На основі докладно неперевіраних звісток хід варшавських подій представляється ось так:

Між відновленим урядом Хієно-Пяста і марш. Пілсудським заістнували крайню ворожі відносини. Доведена характеристика прем. Вітоса і його уряду в інтерв'ю марш. Пілсудського з представником „Кур. Пор.“, не ворожила добра. Новий уряд, ще перед об'яттям урядування, скомпівував три газети, що помістили інтерв'ю. Одночасно у відторк рано (11 ч. м.) до Сулейку, осідку марш. Пілсудського під Варшавою, почали надтягати невеличкими гуртками члени фашистських організацій. На запит затривожених мешканців Сулейка щодо призначення тих відділів, вони заспокоїлися мін. внутр. справ. Смольський. Відповіддю на це була поява в Сулейку 7. полку уланів для охорони маршалка. Вночі з вістірка на сцену цивільної озброєної гуртки почали підходити під вілью Пілсудського, віддаючи безладні стріли. Улани відповіли крісовим огнем. На місці стрілянини з'явився військовий гарнізон Рембертова.

Досвіта маршалок постановив удатися до Варшави, щоби запротегувати проти нападу на своє помешкання. Однак згуртоване біля нього військо зажадало охорони для маршалка і з тією метою звернулося до команд. Центра військового вишколу в Рембертові ген. Пріха. Та цей останній заявив, що він має протилежне доручення від уряду, а саме звернути дула гармат на Сулейку. Це долило оливи до вогню. Згуртовані біля марш. Пілсудського військові відділи двинулися на Варшаву.

Таким чином між марш. Пілсудським і урядом реакційної правниці прийшло до воєнних кроків. Уряд різко виступив проти маршалка в комунікаті, що з'явився в середу в 3. год. попол. Він звучить:

Поширювана від довгого часу змовниками і руйнівниками ладу і порядку злочинна акція між військом спричинила сумні наслідки. Кілька військових відділів з деяких повітів зібрані в околиці Рембертова, підозревані в злочинах, чужаками і сфантазованими наказами, далися намовити до злочинних дисципліни і до викривлення слухняності урядові Річпосполитої.

Уряд Річпосполитої стоїчи, на сторожі конституції й удержання ладу та порядку, забезпечено стійкою перед злочинними збунтованими командантами і збачаючими ними владами.

А президент Річпосполитої як найвищий зверхник збройних сил держави ви-

звав приказом збунтованих, щоби опам'яталися й віддалилися законній владі. Уряд визнає всіх горожан до безоглядного спокою і слухняності легальним властям Річпосполитої. Відп. през. ради мін. Вітос.

Також президент держави Войцеховський, рахуючись зі симпатіями війська до марш. Пілсудського, видав в 5-тій год. таку відозву до військ:

Жовіри Річпосполитої! Честь і Батьківщина, то жмє, під якими сповняєте почесну службу під прапорами Білого Орла. Дисципліна і безоглядна слухняність законним властям і командантам, то найважливіший обов'язок жовіра, на який ви склали присягу. Вірність Батьківщині, вірність Конституції, вірність легальному урядові є умовиною додержання тої присяги.

Обов'язок той пригадує вам, жовіри, як найвищий зверхник збройних сил і жадаю безоглядного видержання в жовірській вірності.

Тих, що забули про цей обов'язок, визнаю і наказую їм негайно вернутися на шлях закону і слухняності зменшаним урядом. През. Войцеховський, през. ради мін. Вітос, мін. військ. справ Малишевський.

Між обома таборами витворилася неперехідна пропасть. Марш. Пілсудський двинувся на Варшаву. Спершу зняв згуртованими біля себе відділами Прагу і всі три мости на Вислі. Від сторони центра міста усталилося військо з гарматами, скорострілами, танком і панцирним автот.

В 5-тій год. поп. на мості Понятовського з'явився през. Войцеховський. Відбулася спершу письмenna виміна думок між президентом і маршалком за посередництвом полк. Стаміровського, а офіційно уста. Після того президент відіхав до міста, а вірні урядові війська розвинули тиральську лінію, що наглядно вказувало на відсутність порозуміння.

В Президії Ради Міністрів розпочалося перманентне засідання уряду під проводом през. Войцеховського і марш. союму Ратая. Біля уряду згуртувалися праві партії. Представники лівих партій постановили удатися до Бельведеру і представити през. Войцеховському пропозиції щодо оминування проливу крові. Та през. Войц. відмовився їх прийняти. З огляду на те ліві партії зложили відповідальність за дальший хід подій на президента.

Варшава перемінилася в терен збройної боротьби. Розпочалася стрілянина між військами протилежних таборів.

Уряд у вечірніх годинах в середу на основі § 124 конституції проголосив винятковий стан у Варшаві, воєвствах варшавським, вилеським і частині люблінським, припинюючи горожанські права щодо особистої свободи, непорушності помешкань, свободи преси, листової тайни, права коаліції, зборів і заснування товариств. Та урядові з огляду на розвиток подій мабуть не вдалося ввести цього розпорядку в життя.

На місці продовжувалися сутички. Війська Пілсудського заняли замок. Загрожено членам уряду не ренесися з будинку Ради Міністрів

до Бельведеру. Пілсудський домагався димісії уряду Вітоса. Президент опирається. Правит. війська опускають одно становище по другім. В год. 7 веч. війська Пілсудського заняли будинок Д. О. К. Полки: 26 і 36 піх., 4 стрільців і інші переходять до Пілсудського. Залога ген. штабу теж перейшла до Пілсудського, якого війська обсадили штаб.

В місті відбуваються маніфестації в честь Пілс. ПАТ. заняли відділи „Стшельца“. В год. 11 вночі Пілс. заняв Краківське Передмістя. На допомогу урядові спішають війська з Познаня і Ломжі.

Війська Пілсудського оточують Бельведер. На чолі правит. військ стоїть мін. військ. справ ген. Мальчевський, команду військ Пілсудського обняв ген. Дрешер. Пілс. запросив до себе через пос. Косцялковського марш. союму Ратая в цілі вимушення димісії уряду Вітоса. Ратай вернув до союму, відмовляючи відповісти щодо вислідів своєї місії. В місті чути гук гармат.

По обох боках воюючих сторін є вбиті й ранені. Ініціативу намагається взяти в свої руки лівіца під проводом ППС. В четвер рано (год. 3-50) в кабінеті марш. Ратая відбувається нарада представників „Пяста“, ППС, і Клубу Праці. З Бельведеру нема вістей. ППС. видала відозву до своїх членів та зарядила поготівля своїх бойків. Міністри (Габський і Смольський) втікли з Варшави. ПАТ. не функціонує. Його останньою інформацією для заграниччя була телеграма: „Марш. Пілсудський після короткої боротьби заняв Варшаву“.

У Львові.

Перші вістки про військовий переворот у Варшаві наспіли до Львова в середу передполуднем. Ці вістки зelekтризували передовсім вищі військові та цивільні кола. Влада сразу стала безрадіною. Вкінці зараджено гостре військово поготівля. Цілі ніч велися наради в посвідстві та в Д. О. К.

В четвер ранком місто виглядало як підчас стану облоги. По важких пунктах міста розміщено військо в боєвій поставі. Сильно зміщено поліційні стійки, особливо перед урядовими будинками. По місті розізджають патрулі.

Кінець страйку в Англії.

Прем. Болдуїн зазначив у палаті громад, що 12. V. з'явилися у нього на Давнінг Стріт представники ген. ради трейдїонів і заявили йому в імені ради, що рішення відкликати ген. страйк. Премієр прийняв до відома що заяву і разом із членами кабінету заповнив делегацію робітників, що уряд готов негтайно переговорювати в справі порозуміння в угляному промислі. Дня 12. травня в 11 год. ген. страйк закінчився.

Біржа.

З причини подій у Варшаві, 12. травня попол. на львівській біржі — чинилася паніка. Долар відсочив до 11 зл.

Правильним шляхом.

Львів, 13. травня 1926.

В тому самому часі, коли провід Українського Національно-Демократичного Об'єднання розпочав заходи біля створення блоку національних меншин у Польщі, ця сама справа виринула й на ширшій арені громадської думки. Видно, що ідеї оборони неволених чи менших або піддержаних державних або піддержаних народів, яка — здавалося — в останньому часі стала менше актуальною, постійно нуртує під поверхню політичного життя Європи, а отже починає знову все настирливіше добуватися на поверхню.

Важкі до розв'язки економічно-фінансові проблеми Європи, після її натягнуто-анемічної пацифікації в останніх двох роках зняли буди з порядку вибухових kwestій перманентно-актуальну проблему національних меншин і їх важкого положення. Але вже зашквалення державних Німців жахливим подожженням німецької меншини в Трієнті насильно прислуженому до Італії, меншини, що по німецьким даним досягає 250 тисяч населення (по італійським тільки 160 тисяч), дало товчок італійському диктаторові виголосити цезаринську промову і майже кинути воєнний оклик зі здетермінованими словами: „аіза асіа емі!“ Виявилось, що в ері розбудження національного почування навіть така дрібна меншина, як німецько-трієнська, може два великі народи, дві держави могутності, які зрештою не проявляють розбіжних інтересів, не лише поставити у крайню ворожі відносини, але навіть кинути до стіп молоха війни. Питання національних меншин, — як свідчить вже хоч би цей дрібний, але класичний приклад — є питанням мира. І зовсім природно, що коли головною ідеальною метою світової війни було здійснення державного права кожної нації, то неможливо народам чи їх відломкам, що найшлися в противному становищі, в положенні поневолення і то далеко більше, як перед війною, примиритися із жахливою дійсністю. Одночасно дійсність стверджує, що й справа національна, що питання національних меншин незвичайно сильно впливає й на розв'язку економічно-фінансових проблем. Всякі заходи фінансово-пасивних держав у світових фінансових потенціатів в справі позичок зустрічаються з автоматичним питанням про внутрішній мир, про реальну і моральну безпеку капіталу. А внутрішній мир, його стійкість і непорушність — це якраз ота важка проблема життя-буття нації меншин. Політика національного гніту всіх а особливо новостворених національно-мішаних держав, що на одній стороні медалі має напис: національна держава — викликає автоматично на другій стороні тієї медалі протилежний напис: національна ірредента.

Ось що викликає зашквалення в громадській думці Європи проблемою національних меншин. Розуміється, наскільки політична культура в якійсь державі глибша і наскільки вона базується на широкій, освіченій, а тимсамим більше військовій від пуг шовіністичної дурійки громадських колах, настільки з більшим зрозумінням розглядається там

Райські розкоші за два гроші!

2 дошки цукру . . . 1,5 гроша
1 дошка екстракту цитронів, АГРУМІНА . . . 0,5
1 цукорка чистої води . . . 0,0

Сума: Шклянка знаменитої лимонади . . . 2-гроші!

Лимонади не тільки двоє зацікавлених і кудиш ще більше дружбою зв'язаних народів, але й міжнародно політичну систему взаємних взаємств.

Офіційно уряду мусів заговорити і про те, що договір ніякої тенденції проти когось третього не скриває.

Ми не скриваємо — пишуть далі "Известия" — що на такий же підставі ми готові заключити договори з іншими державами. Ми менше всього бажалиб, щоб цей договір з Німеччиною пояснювали як дипломатичний інструмент, спрямований проти третіх, а зокрема проти наших найближчих сусідів згідно з так дуже дорогим старим дипломатичним принципом — утримання з сусідами наших сусідів". Якщо ж держава виявляло таку готовість до того, якої доказали ми і Німеччина, то Європа прийняла би зовсім інший політичний вид.

Центральний орган Всесоюзної Ради Праці та Оборони* ("СТО") "Економ. Жизнь", вітаючи підписання радянсько-німецького договору, обіцяє собі дуже багато користей з нього перш за все в економічній ділянці. На вступі малює газета політичне підложе берлінського акту.

"Провадженської конференції — пише "Економическая Жизнь" — і виявлені на ній несприятимі суперечності між найбільшими європейськими буржуазними державами, в великій мірі причинили до того розчарування, яке скоро почало охоплювати міжнародні суспільні круги Німеччини і яке довело остаточно до берлінського договору".

Змалювавши так коротко, але досадно політичне підложе договору, газета твердить

"що радянсько-німецькі взаємини, головним чином, економічні дають підставу надіятися, що договір з 24 квітня започатковує встановлення ще тіснішого політичного й економічного зв'язку Німеччини зі СРСР. Гарантії, які готовий взяти на себе німецький уряд за кредити для СРСР доказує, що Німеччина правильно оцінює вагу закріплення своїх позицій на радянському ринку. Закріплення й поширення економічних взаємин є найкращою запорукою на те, що акт з 24 квітня стане в дійсності утворенням продовження Радпакту".

З того бачимо, що "Економическая Жизнь" заговорила найясніше. Головна річ у ньому це гарантії німецького уряду за кредити, що їх добивається СРСР від німецьких капіталістів і без яких не може ніяк обійтися. В. М.

По широкому світі.

Англійський страйк слабне. Деякі транспортні робітники вернулися до праці. Більшість часописів збільшила свій обсяг. Комунація аудиторна та підземельна управління добравольцями. Професійні союзи подають таку статистику: страйкує 840.543 вуглекопів, 454.924 залізничників, 397.126 транспортних робітників, 153.952 робітників у фабриках заліза, 349.158 будівельних робітників і 167.665 друкарів.

Німецький уряд вислав до голландської комісії, що радить над реорганізацією Ліги, заяву, що німецький уряд не буде вважати себе зобов'язаним рішеннями комісії і зясує своє становище до них пізніше.

Держави Малої Антанти збираються на раду в Югославії при кінці червня.

Естонія годиться підписати з С. Р. С. Р. гарантійний пакт і договір про нейтральність, з тим, що обидві держави мали би зобов'язатися не потурати в себе організаціям ворожим до існуючого ладу. Таку саму заяву вислали до Москви Фінляндія і Литва.

Китай домагається далі постійного місця в Раді Ліги Націй.

Домашня війна в Китаю не вгає. Ситуація нагадує добу боксерського бунту.

Друзь, по французьким звісткам зі Сирії, частини піддалися Французам.

В обороні народного майна.

Резолюції.

Вчорашнім звітом про імпозитивне віче Українців м. Львова — іза недостатні місця — не обнято повного тексту постановлених референдумом д-ром К. Левницьким резолюцій. Вони звучать:

1. Віче Українців міста Львова стверджує отриманню прилюдно, що все майно "Народного Дому" у Львові є виключною власністю Фондації українського народу української землі, на основі відносин актів дарованих з р. 1849, та на основі наступних описів жертв українського народу, завдяки яким отримано "Народного Дому" у Львові придбала всі меткові частини у львівській міській.

2. Віче Українців міста Львова прилюдно заявляє, що все майно Фондації "Народного Дому" у Львові має ненарушено і по всі часи служити виключно на культурно-національні цілі українського народу і з огляду на це своє призначення не може бути ніким надане або розтрачене.

3. Віче Українців міста Львова протестує послідовно і як нарішуваче проти всякого посягання на майно Фондації "Народного Дому" або ухиляння цього майна на інші цілі та зокрема протестує проти наміреної правительством комісарів Львова Черкавським продажі реальності Фондації "Народного Дому" у Львові, при вул. Зибилівка, на котрій знаходиться церква і монастир СС. Василіанок та реальності при вул. Краківській.

4. Віче Українців міста Львова отримавши апеляцію до покликаної фондаційної влади і домагається, щоб вона негайно заборонила комісарові Л. Черкавському підняти якінебудь заходи щодо продажу майна Фондації "Народного Дому" у Львові, та відповідно заявою успокоїла затривожене й обурене українське громадянство з приводу замахів того комісара.

5. Віче Українців міста Львова визнає одностайно домагання, щоб покликана фондаційна власть негайно усунула комісарів Л. Черкавського, що загрожують існуванню фондації "Народного Дому" у Львові та допустила до управи цієї фондації Кураторію, зложеної з представників центральних (красних) українських культурних і національних інститутів у Львові.

На внесення п. ради. Ол. Барвінського поставлені резолюції без дискусії прийнято одностайно.

Як вже було згадано, поліція поведидалася з демонстрантами незвичайно брутально, орудуючи кольбами — особливо у відношенні до безбронних жінок. Ревні сторожі публічної безпеки не були такими агресивними супроти мушун. На місці інтерв'ювали о. прал. Куніцький і В. Целевич.

Поліція арештувала кількох демонстрантів. Довідавшись про це, удалася до поліції (дефензив) о. прал. Куніцький і В. Целевич. Там довідалися, що на поліції задержано Івана Адама Хемича, якого поліція відмовилася випустити тому, що він вже брав участь в демонстраціях безробітних — і Станіслава Гуменюка, який ніби то мав штовхнути під бік поліційного комісара. За те Гуменюк жалувалася на побиття крісом.

ТОРГОВЕЛЬНО-ПРОМИСЛОВА СПІЛКА З ОБМ. ПОР.

"ХРОМ"

у Львові, ул. Руська ч. 20

виробляє під проводом найліпших фахових сил

найкращу шкіру на обш.

яка що до якості конкурсу з заграничними виробами. Фабрика Спінки в Зимній Воді коло Львова приймає під найкориснішими умовами всякі роди сирих шкір до заміни за 1652 готову шкіру. 5-6

СКЛЕП СПІЛКИ

у Львові, при ул. Руській ч. 20

має на складі всякі роди шкір та продає їх по оригінальних фабричних цінах.

Пам'ятаймо: Рідна Школа — це на родня фортеця, це певний захист в добі анхотії!

Пресовий ланцюг.

На побільшення обсягу "Свободи".

На побільшення обсягу "Свободи" анонсила далі:

81. Петро Левницький в Дитячій — 10 зод.

82. О. Антін Флюнт-5 зод і класич. Івана Флюнта в Березанях, Ярослав Голосівський з Львова і о. Богдана Охримовича в Завалові.

83. Дир. Ярослав Колтуний у Львові 3 зод.

84. Др. Йосип Партинський в Станиславові 10 зод. і класич. професора української гімназії: Льва Гаванського, Олександра Войнуха, Івана Смолинського і Льва Шербу.

85. Др. Йосип Пеленський в Ярославі 3 зод. — і класич. рад. Яценя у Львові, рад. Жарського в Галичі і проф. Назара в Тернополі.

86. Теодор Чорнопиский в Букаччині-5 зод.

87. О. Олександр Зубрицький в Перемишлі-10 зод.

Від Редакції: Складка на побільшення обсягу "Свободи" поступає дуже поволі. Коли вона йтиме в такому темпі далі — то очевидно — нема виглядів на тріє побільшення цієї поважної селянської газети, хоч редакція вже приступила до збільшення обсягу з 4-ох сторінок на 8 в ній, що ми загал найде широкій відгук у Львові і краю. Та досі представляються справи більше як сумно за нашу і телеграфію, за її відношення до селянських органів, за її розуміння ваги хліба і значіння преси. Коли взяти на увагу, що в самій Галичині маємо до 20 тисяч інтелігенції, то дотеперішній вислід складки примушує нас соромитися за її зрілість і готовість хоч би до дрібних матеріальних жертв. Нехай же ця наша пригадка буде останньою. Ждемо реального відгону.

НОВИНКИ.

— Піддержім гарний звичай.

Дирекція поліції у Львові повідомила Українське Педагогічне Товариство листом з 10. травня 1926 ч. 996/26 Ст. 454, що Львівське Воєводство дозволило на своїй області за винятком міста Львова на 7-денну прилюдну збірку при помочі складкових лист в паці між 16. і 23. травня 1926 включно. Гарний народний і християнський звичай велить у хвилях радості чи смутку пам'ятати на потреби одиниць, гурту, загалу. Тому, що для всенародної збірки на цілі УПТ-на призначило українське громадянство час Різдва і Воскресення Христового, дні, у яких кожний забуває на хвилю на шоденні турботи, звертається з горіччям запитом до всіх українських чинників, щоб використали цей дозвіл як найповніше, особливо там, де маса стихійно не використала Свят для злочини своїх надзвичайних датів на потреби рідного виховання. Подрібні інструкції й повноваження вислалися рівночасно на руки Повітових Кружків УПТ-на. Замічаємо, що цілу збірку будемо уважати за односторонню жертву на "писанку" для УПТ-ва з нагоди Воскресення Христового. — Головна Управа Українського Педагогічного Товариства. Голова: О. Терлецький в. р. За секретаря: В. Целевич в. р. 1717а) 1-1

— Комітет для вшанування 10-ліття смерті І. Франка подає до загального відома, що наліпки на вікна вже можна набувати по 20 сот. за штуку у Львові в книгарні Н. Тов. ім. Шевченка, в книгарні УПТ-на в Союзім Базарі і в "Народній Торговлі". — Повітові і місцеві комітети можуть замовляти наліпки просто в Комітеті (Львів, Ринок 10 П. Т-во "Прогрес"). До всіх філій "Прогресу", складів "Народної Торговлі", вислали вже відбувається. — З замовленнями спішити, щоб усталити висоту накладу.

— Українська газета в Парижі. Дня 1. травня ц. р. вийшло в Парижі перше число української газети "Українські Вісті" під редакцією Івана Боршаків. Як видно зі статтей першого числа, газета стоїть політично на радикальській платформі. Між її співробітників бачимо і буючого посла УНР, з часів Центральної Ради у Відні, відомого голови делегації Української Центральної Ради, що закінчила берестейський мир з центральними державами, Олександра Се-

врюка. "Українські Вісті" в першому числі, що появилася українською мовою в Парижі. Редакція поставила собі за завдання обслуговувати численні ради постійної та сезонної української еміграції у Франції. Газета нараховує там аж 40 тисяч Українців з усіх українських земель. Редакція формулює завдання газети так: "допомогти читачеві пізнати зміст УСРР" — ось головне завдання нашої часописі! в першу чергу, сторінки "Українських Вістей" будуть присвячені справним інформаціям про всебічне життя української радянської держави. — Більшу половину Українців у Франції складають західні Українці. Ім наша часопис присвятить новини про те, як живеться українському люду на його споконвічних землях під польською, румунською й чеською зайнятицями. Тим і вичерпується програма і завдання газети.

— Премія ім. Ів. Франка. В травні місяці ц. р. минає 10 літ від дня смерті славетного українського письменника Івана Франка. Щоб відзначити на Радянській Україні заслуги Івана Франка перед українською культурою, президія Укрголовнауки вирішила встановити щорічну премію його імені в сумі 1.500 карб. Премію видаватиметься за наукові праці й окремі студії з історії літератури в марксистському освітленні. Перех Раднаркомом УСРР, порушено справу про видачу потрібних коштів.

— Безробітні умови робітників, які вже користувалися односторонніми допомогами, дістануть змогу одержувати їх поновно з фондів призначених на місяць травень ц. р., але тільки тоді, як зголосяться в державному уряді посередництва праці (Руговського 11/11) в урядових годинах між 10—13 год. і предляжуть посвідку відносного діяльного комісаріату, згідно професійної спілки, що стверджувала їх безробіття.

— Консекрація єпископа. В неділю, дня 16. травня відбудеться перед полуднем в катедральній церкві в Перемишлі консекрація о. д-ра Григорія Лакоти на єпископа. Консекрацію переведе о. митрополит Шептицький. Перемиський єпископ о. д-р Кошиловський передасть потім управу єпархії в руки нового єпископа, а сам вийде на довшу відпустку для лікування своєї грудної недуги.

— "Таймс" мов "Діло". Лежить перед нами перше страйкове число лондонського "Таймса", перше з таких кущих розмірах за 100 літ. Замість 30-сторінкової верети, що може акрити редакційну залу — і сторінки, майже мов "Діло". Перша сторінка (7 довгих колонок, а не 4 як у нас) — оголошення. Друга сторінка: справоздання з історичних нарад парламенту. Третя: вступна стаття "Наш обов'язок". Далі статейка у формі листу до редакції "Шведський приклад. Генеральний страйк з 1909 р." Далі 4 шпальти телеграфічних інформацій про хід страйку, кілька звісток "Зі світа", одна шпальта розпис останніх англійських поїздів, одна шпальта спорту (спорт стоїть в Англії завжди на одному з перших місць у суспільній житті), решта торговля, промисел і ще 4 шпальти оголошень. Англійцеві, що зістали в руки таких 4 сторінок, серце зашепче з болю і в очах потемніє... А один з моїх товаришів, глинувши на 3 ролях друку, яких засіяні чотири сторінки, на третину більш ніж "Діло", і сотки анонсів, за які можна купити всю нашу пресу, зітхнув з заздирістю: "Ех, якби ми могли видавати таку газету!"

— Чим займається польська почта? Редакція нашої газети об'являється своїм органом з деякими органами української преси. Поминувши те, що редакція не дістає ніколи правильно радянських газет, які ніжно пропадають по дорозі а так ож те по

К-О-Ж-Д-О-І ПЯТИЦІ СУБОТИ

ПРОДАЖ ПЕРЕБРАНОЇ
:: :: КАВИ :: ::

зоп. 8 — 1 кг.

ДО НАБУТТЯ У ВСІХ ФІЛІАХ

ЮЛІА МАЙНЛІА

наболіле національне питання. Очевидно, не можна цього сказати про Польщу, яка маючи офіційно 33 процент (а в дійсності 46 процент) нац. меншин, фактично ставиться до національних проблем рег поп ет, не враховуючи на свої гірші історичні досвіди. Зрештою, колиб Польща обмежувалася тільки до заперечування існування в її сучасних межах кількох національних квестій, то це ще не було би велике лихо. Пріше і для нас і в дальшій конвенції для Польщі, що її психопатичні „ідеології“ активно амшються в життя кожної „нац. меншини“ з руйнівними намірами. Вони виставляють тези і проголошують максими (як нпр. проф. Цибіховський) про konieczність ставити польські народи на становище горюжан другої, третьої і десятої класи, бо Польща є державою польськ. народу, в якій інші, насильно приєднані народи не можуть бути урівноправнені, тільки толеровані. А як та „толєранція“ виглядає, знаємо і чуємо дуже добре на власній шкурі. І хоч — здається — що вже все у нас „перетолєровано“, що тільки було до знищення і загартання, то всетаки не виключене, що в ері „лагідного курсу“ прем'єра Вітоса нам прийдеється ще неодинокі пережити, ще більш дошкульно перейти через реакційно-шовіністичне „чистилище“. Таж поруч Вітоса і незабутнього Ст. Грабського на стійці міністра внутрішніх справ засів сен. Смульський — по словам пос. Марка — найбільший ворог „нац. меншин“.

Думавмо, що наступаюча доба „лагідного курсу“ приспівить з одного боку консолідацію в рамках поодиноких національно-меншинних організацій, а з другого боку рубом поставити справу бльоку неволених народів під Польщею. Ця стихія зустрінеється з „новомо думкою“ (як її називав проф. Брокгаузен) про створення європейського бльоку нац. меншин, що внесе національну проблему на одно з чоловічих місць в Європі та створить сприятливі умовини для її позитивної розв'язки.

Не можна тратити з очей перепон, які стоять на шляху здійснення цієї ідеї. Крім зовнішніх перепон (становища пануючих народів), будуть і внутрішні перепони, як розбіжності між інтересами і змаганнями територіальних і нетериторіальних меншин, між малими, великими меншинами і т. н. Та не вважаючи на ці перепони, слід змагати в першу чергу до створення одного бльоку нац. меншин в Польщі і йти назустріч змаганням до європейської Ліги неволених, Ліги — антигеан Ліги пануючих націй.

Українське Нац.-Демократичне Об'єднання, започатковуючи бльок непольських народів в Польщі, вступило на правильний шлях.

Пам'ятайте, що всякі збірки на надгробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

Боротьба прапорів.

Принцип крім німецького уряду. — Дрібні причини. — Загострення конфлікту. — Оборона уряду. — Компроміс і незручність.

Німеччина має цікаву міністерську крілу. Коли Англія змагається з найбільшою проблемою свого існування: недобором копалень і міліонами зорганізованих робітників, а Італія ширше кріло над Середземним морем і Африкою, німецький уряд не має нічого клопоту як аминити кольори державного прапору. Як би то ще змінити! Але вернутись до традиційних шварських кольорів і то з якого приводу? Внаслідок буцім-то інформації, що Німці поза межами своєї батьківщини, головню в Америці, є надалі прив'язані до старого державного чорно-білого червоного стягу, а деякі німецькі амбасадори на чужині не хотять навіть вивішувати нових республіканських кольорів. Канцлер Лютєр заявив, що зміна державного прапору, згідно з шими настроями широкого населення, має втишити існуючі в ньому конфлікти.

Ясно, що конфлікт шойно зродився. Такої справи як зміна державної національної емблеми не можна полагоджувати „явочним порядком“. Республіканські партії заявили свій протест і кабінет Лютєра готов заломитись від справи, якої ваги та негійности не можна навіть прирівнювати до теперішніх його клопотів у міжнародній політиці. Щирі республіканці вважають що імпровізовану реформу своєю образою і інтригою, в якій замачав палець президент республіки, непохитний прихильник кайзера, Гінденбург. Оборона уряду видається нещирою і недотепною. Він виправдовується тим, що німецькі консуляти і так вивішували поруч республіканського прапору ще й чорно-біло-червоний, який є прапором... торговельним. Як доказати, що прапор того самого колуру висловлює тільки прив'язання до німецької торгівлі, а не до царства?

Тепер уряд хоче найти компроміс між республікою і царством. Спеціальна комісія має скомбінувати так два прапори, щоби й вовк був ситий і коза ціла. Ріжниця між чорно-біло-червоним прапором і чорно-червоно-золотим — невеличка; боротимуться тільки два кольори білий і золотий; але цього досить, щоби суперечка розгорілась з принципіальних мотивів. Адже республіканський прапор установлений конституцією і для його зміни треба аминити спершу її. Дехто добавчує в цій усій комедії хитру політику Лютєра, який хоче зеднати собі націоналістів, з огляду на найбільшчий плєбісцит у справі відшкодування для бувших членів царської родини. У всякому разі і справа цього відшкодування належить до тої самої категорії „нешасливих“ справ, які розбурхують безплотно внутрішні пристрасти у час важких змагання держав з загальними обставинами міжнародної крізи.

Невже-ж німецький уряд хотів такою недипломатичною демонстрацією заманіфестувати новий курс своєї політики від договору з С.Р.С.Р.? Весь інцидент вказує, що нема таких дрібних державних справ, які не дали би почину до поважних конфліктів, коли їх полагоджують нерозумно, і що нема таких поважних — бо справа національного прапору належить до них — які йколи не стають смішними.

Перед реституцією Вітоса III.

До історії останнього тижня.

Варшава 12. травня 1926.

В доповнення відомостей, поданих в попередніх днях про хід останньої крізи польського уряду — необхідно зазначити два моменти, які посередньо торкаються України.

І так Вітос, отримавши в д.р.у.є. місію складення кабінету, не відмо-

вився зразу, лише провадив розмови з усіма поважнішими соймовими кльобами. М. н. говорив він з представником Українського Кльобу пос. С. Макивкою. Зрештою, ця розмова була дуже коротка.

На запит Вітоса: як ставиться Український Кльоб до творення ним (Вітосом) уряду, пос. С. Макива заявив:

„З кабінетом Хієно П'єста, як урядом національної ненависті й соціальної реакції ми не маємо нічого до говорення і будемо його якнайгостріше поборювати“.

Очевидно, що така чи інша постава Українського Кльобу була Вітосові байдужою, і він ліпив кабінет далі, поки відмова Скішинського не розбила вже готовий зліпок. Вітос на мить абентежився: з особою Скішинського зірвався останній мостик, який мав би в'язати Вітоса з лівницею. І тому Вітос вдарив арієкс. Прийшла черга на голову найсильнішої групи лівниці пос. Марка (ППС.) Пос. Марек не говорив з Українцями з ось яких причин: він творив спершу кабінет центро-лівний, себто включно з „П'єстом“ і „Хадєцією“.

Кожні ці два кльоби відмовилися, концепція центро-ліва відпала автоматично. Марек поїхав до Вельведеру і заявив готовість творити виключно лівий кабінет. Шойно в цьому останньому випадку передбачалося витягнути до ур-долової більшості всі національні меншости. Однак на таку пропозицію не згодився през. Войцеховський.

Дальші дії відомі: воскресення на 12 годин Вл. Грабського з позарпарментарними „фаховцями“ й третій — цим разом (покищо!) останній — поворот до Вітоса, якого пп. Гломбінський, Ст. Грабський і Кернік вже встигли переконати, що найкраще не мати ніякого баласту в особах Скішинських і т. п. „непевних“ елементах. Так повстав нинішній обновлений „Хієно П'єст“, вкупі зі спантеличеною НПР, яка кинулась в рамена правіці зі страху перед національними меншостями (загрожена фірма „народової“ партії) та ще більше — з рахунку на „патас-он-і“ користі, ну й із підмогою монархістів Дубановича, що ласкаво уділюють своїх голосів республіканським „П'єстові“, „ЗЛН“, ХД і РПН за ціну повного заперотворення земельної реформи.

Прийшов до влади уряд „сильної руки“ і першим проявом цієї „сили“ була: конфіскація інтерв'ю марш. Пілсудського у трьох варшавських газетах, в якому Пілсудський, згідно зі своїм звичаєм, надзвичайно „ядерно“ схарактеризував особу б. верхово-славянського вігта та його прибічників. Польща стоїть напередодні цікавих подій.

На що тему — ширше завтра.
І. Н.-н.

З румунського ярма.

Заборона передвиборчої агітації. — Панщина. — Реквізиція коней.

Щоби здобути більшість голосів при виборах, влада Авереску послугується такими методами: В цілій Бесарабії на час виборів стану облоги не касує. Всяка агітація і пропаганда, усна чи письмєнна, заздальгідь заборонена. Щодо Буковини, то міністр для Буковини Попович заявив делегації соц. партії, яка домагалася в нього між іншим свободи передвиборчої агітації, таке: В тій частині Буковини, що не є в стані облоги, виборча агітація буде допущена на скільки це буде можливе в рамках публичного порядку; північна частина Буковини є в стані облоги і там зрозуміло передвиборча агітація мусить бути обмежена. А проте стало відомим, що префекти на приказ міністра внутрішніх справ доручили жандармерії, сигуранції, (політична поліція), вігтам, нотарям і іншим державним урядовцям заборонити всяку пропаганду опозиційних партій. Всіх агітаторів, що не вислані від правлячих партій, має жандар-

мерія арештувати. В зв'язку з тим наказом появилася на кожній владній стайні на Буковині агенти сигуранції, що вимагали від кожного подорожного легітимації, записують їх назвіски і коли хтось написаний на кількох стайнях, то зарав приходять наказ арештувати його як агітатора. Внаслідок того передвиборча агітація опозиційних партій на Буковині стала майже неможливою.

Приходять вісти з українських сіл під Румунією, що там завоювали агенти сигуранції, жандармерії і інших органів влади на селі панщину. Доробившись на „бакшинях“ (кабарях), без яких в Румунії не можна аробити кроку, та доставши внаслідок аграрної реформи землю, представники румунської влади на Буковині починають розгосподаровуватись. До заведення господарства, оброблення землі, складення хати і господарських будівель притякують примусово селян, при чому за роботу не платять. Хто відмовляється від роботи, того так переслідують, що кінець кінцем українським селянам не лишається нічого іншого, як йти й відробляти, як загально селянське, говорять — панщину.

Загальним страхіттям на селі є реквізиція коней військовою владою. За реквізовані коні платять не більше половини дійсної вартости коня. Але і за тим мусить селянин ходити від одного уряду до другого. Часто трапляється, що посвідчення на гроші є фальшиві і уряд зовсім відмовляється платити за коня. Тому селяне крадуть коні випродують спекулянтам, які також не платять більше, але за те певно. Так обдирають українських селян румунські державні і приватні спекулянти.

З комуністичної преси.

Німецько-радянський договір в світлі лєнінської преси.

Один з найкращих більшовицьких публіцистів К. Радєк помітив у московській „Правді“, органи компартії, обширу статтю про німецько-радянський договір.

Ми не склони перебільшувати — пише Радєк — значення якого небудь дипломатичного документу. Берлінський договір повинен скритися за істотними економічними зв'язками між Німеччиною і СРСР. Наш рынок і його зростаюче значення для боротьби за своє відвоювання німецького промислу, зобов'язання робітників мас Німеччини і СРСР — в тому сила СРСР і його світове значення — ось елементи, які в хвилині небезпеки викличуть роль підданого для 24 квітня дипломатичного документу.

Нав'язуючи до Льюкарна, чого не міг ніяк поминути більшовицький публіцист тої міри що Радєк, пише він так:

„Що цей документ (договір!) міг бути підписаний в кілька місяців по закінченні льюкарнського договору, є не фактом величезного значення. Він докazuje, що Польща СРСР, до якої змагає британський імперіалізм, є далеко труднішою справою, як це здавалось англійській дипломатії. Він докazuje, що суперечности капіталістичних держав не щезають від потужного волюдуху наслідком безквітних промок — По Льюкарні адалось радянській дипломатії осигнати великий успіх і в радянсько-польському і в радянсько-німецькому договорах. Не підлягає нікому сумніву, що в майбутньому властє закінчити договори і з іншими державами на Сході і на Заході. Ці договори закривають між, які є підставою мирного будівництва праючих мас СРСР. — Агітація проти закріплення німецько-радянських зв'язків показала ще раз праючих масам обох країн і обох урядів, що вони вступають на правильну дорогу, праюючи над економічним і політичним зближенням обох націй, яке є запорукою миру на Сході Європи.“

Незвичайно прихильно і радо заговорив про цей договір і органи союзного уряду СРСР, московські „Ізвєстия“. Газета називає договір перш за все незвичайно вдатним, а далі враховує його до блискучих здобутків радянської дипломатії. Крім того зве той договір зразком „оригінальної дипломатичної творчости“. Бо хоч в кожному уступі є негативне „не“, то

„всє ті формули вирішують проблеми нашого буття в буржуазному оточєнні до тої міри вдоволюючи, що навчально насувається питання: як таке, що ми не додумалися до того раніше... Радянсько-німецький договір є новий, в великій мірі важкий момент у на-